

Universitätsbibliothek Wuppertal

Aeli Donati qvod fertvr commentvm Terenti

Evgraphi commentvm continens

Donatus, Aelius

Lipsiae, 1908

Adelphoe V

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1594](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1594)

- SIMVLARE CERTE EST HOMINIS si non rei ueritate tibi dolor
 736 est, debes saltem effingere. — 18 CETERVM PLACET TIBI
 FACTVM MICIO uideris si curasti rem male gestam, quod
 effecisti, ut et uitiatam uxorem duceret: interea tibi hoc
 factum complacet? huic respondetur: 'non mihi quidem 5
 placuit, si mutari possit; nunc tamen, quia non ualeo mutare,
 necessario placet, quippe cum uita hominum sic se habeat,
 quemadmodum iactus est tesserarum: si enim illud quod
 opus est non cadit, hoc iam consilii et artis est corrigere
 747 quod miserit casus'. — 29 MERETRIX ET MATER FAMILIAS 10
 ERIT VNA IN DOMO nescit enim, quod non Aeschino rapta
 sit meretrix, et arbitratur ambas in domo futuras. —
 752 34 RESTIM DVCTANS SALTABIS genus saliu<di> dicit, tractum
 hoc a Troianis, qui cum funem tenerent et equum intro-
 759 ducerent, sic saltabant. — 41 VXOR SINE DOTE VENIET 15
 Demea uolens enumerare facta concludit, quod uxor ueniat
 domum sine dote, quod intus sit meretrix, quod sumptuosa
 sit domus, quod adulescens luxu sit perditus, quod deli-
 ret senex, ut si uelit ipsa Salus seruare numquam possit
 familiam.

20

V.

1.

- 763 1 EDEPOL SYRISCE egreditur seruus uino languidus
 et nomen ita pronuntiauit, ut ebrius demonstraretur. —
 765 3 OMNIVM RERVVM SATVR plenus est omnium rerum. —
 770 8 DIS QUIDEM DEMA ESSES diues: ut sit declinatio hic
 dis, huius ditis.

25

1 hominis est *G* | re α || 2 debes *Westerh.*: -et *codd.* | ef-
 fingere *Schoell.*: et (ut α) fingere *codd.* || 3 MICIO] mihi si *codd.* |
 rem] $\hat{e}e$ *G* || 4 effecisti *W.*: et (te *G*) fec- *codd.* || 5 quidem *om.*
G || 6 nunc] non α || 8 quemadmodum] sicut *G* || 12 et *om.* α ||
 13 saliu dicit (-et α) *codd.*, corr. *W. duce Westerh.*; saltus dicit
Schoell || 14 cum <tum> *G* || 16 demea <erit> α || 18 luctus α ||
 24 <.i.> diues *G*

2.

- 776 **1** HEVS SYRE ROGAT TE CTESIPHO VT REDEAS puer
missus a Ctesiphone adolescente ignorans patrem praesen-
tem seruum Syrum reuocat et dicit se missum a Ctesi-
phone. ut autem cognoscit pater intus esse filium, uehe-
menter irascitur. introire cupiens tenetur a seruo, sed ⁵
- 783 impetu facto ingressus filium intus esse cognouit. —
8 EDEPOL COMISATOREM HAVD SANE COMMODVM PRAESERTIM
CTESIPHONI comisatores dicuntur, qui post cenam ueniunt
ad laetitiam et ad uoluptatem. 'ergo nunc nouum comi-
satores Ctesiphoni misimus patrem, qui irasci habeat'. — ¹⁰
- 786 **11** ATQVE EDORMISCAM HOC VILLI alicubi iaceam et hoc
uinum digeram dormiendo: diminutiue namque uinum 'uil-
lum' dixit.

3.

- 787 **1** PARATA A NOBIS SVNT ITA VT DIXI SOSTRATA haec
scaena controuersiam tenet, pacta et conuenta <an> rata ¹⁵
sint. qui adoptatum filium habebat, pactus est, ut ipsum,
qui in adoptionem dederat, <ut> curaret suum tantummodo.
inuentus alter filius apud eum qui adoptauerat cum mere-
trix redempta. adeo qui adoptauerat reus fit. hic per fini-
tium statum responsio efficitur; quia ille dixerat (v. 13) ²⁰
'cur recipis meum?', respondetur (v. 18) 'communia esse
amicorum omnia', alienum illum non esse sed communem.
huius igitur accusationis exordium est ab exclamatione
sumptum, posteaquam comperit Demea adolescentem in
789 domo fratris esse **3** EI MIHI QUID FACIAM QUID AGAM QUID ²⁵

3 reuocat syrum (om. seruum) α || 4 autem om. α | cogno-
scit Zeune: -at *codd.* || 5 seruo < suo > α || 9 comisat- P, comesat-
V, comessat- G; sic et infra || 10 qui irasci de habeat G, quos
rari habeat P, cuius rari habeat /// V || 11 VILLI] uini GP², uni
P¹V || 12 namque] enim α || 15 an *add.* Zeune | irata PG || 16 ha-
bebat W.: habeat α, -uit G | ipsum] sc. curaret tantummodo ||
17 qui W.: quem (*add.* admodum G, recte?) *codd.* | ut *add.* W. |
curaret ante quem α | suum om. G || 19 adeū (-a α) *codd.*; an
ideo? | fit W.: sit *codd.* || 21 esse sed] esset (-e G) *codd.* || 23 est
ab exclamatione W.: fit (om. α) clamationis *codd.*

- 794 CLAMEM. defensionis illud exordium est **8** TANDEM REPRIME
IRACVNDIAM ATQVE AD REM REDL. propositio est criminis
- 796 **10** DICTVM HOC INTER NOS FVIT — EX TE ADEO EXORTVM EST
— NE TV CVRARES MEVM NEVE EGO TVVM RESPONDE. haec
- 799 propositio legis est. crimen sic proponitur **13** CVR NVNC 5
APVD TE POTAT CVR RECIPIS MEVM CVR EMIS AMICAM MICIO.
- 802 conclusio **16** QVANDO EGO TVVM NON CVRO NE CVRA MEVM. —
- 803 **17** NON AEQVVM DICIS licet finitius colligatur status, argu-
mentum tamen qualitatis est causam non esse iuxta haec
quae in pacto sunt collocata, propterea quia amicorum sunt 10
- 807 uniuersa communia. — **21** PRIMVM SI TE MORDET SVMPTVM
FILII QVEM FACIVNT iam hic non ex pactione quaestio est,
sed ex eo, quod corruptis moribus uiuit, quod bona con-
sumit. cui rei affertur defensio, quod de suo sumptus faciat.
quamquam hic incidit illa quaestio 'semper in corruptis 15
filiis illa consuetudo est, quae timetur': etenim proposuit
- 820 **34** MITTO REM CONSVETVDINEM IPSORVM. hoc purgatur ita,
quod aetate ista faciant et facile possit corrigere, cum ad
- 821 maturitatem aetatis accesserint. — **35** MVLTa IN HOMINE
DEMEA SIGNA INSVNT EX QVIBVS CONIECTVRA FACILE FIT 20
quod facile adulescentes corrigi possunt, dicit inesse in
eorum moribus indicia melioris disciplinae et probat hoc
ex consuetudine, quod fit ex aetate correctio. nam cum
duo unam rem faciunt, quod ille qui adulescentulus est
impune facit, ille qui grandior natu est crimen admittit: 25
- 825 hoc enim dicit **39** NON QVO DISSIMILIS RES SIT SED QVO
IS QVI FACIT. probat de moribus, quod facile corrigi pos-
sint, qui sapiunt, iam in loco uerentur, iam intelligunt,
quod iam liberum ingenium habeant, quod facile reduci
possint ad integram disciplinam. nunc incidit alia quaestio 30

4 TV *om.* α || 5 est legis α || 8 finitium -- statum α || 10 pacta
codd., *corr.* W. || 11 PRIMVM] principio *Ter.* | TE MORDET] temporis
est *codd.* || 15 incidit *Schopen.*: incedit *codd.* || 16 consuetudo illa
α || 19 accesserit α || 20 <ο> demea G | facile coniectura G ||
21 dixit α || 23 correctio nam W.: correctionē α, -tio G || 25 qui]
cum α | est *om.* α | qvo 2.] quod G || 27 probat W. (*cf. l. 22*):
orabat *codd.* | possunt G || 28 qui] quae α | querentur *codd.* ||
30 nunc] huic α

hodie qui in l
perditis malis
purgant istud
senectutis, qu
diligentius fac
aetas acuet. —
trahitur per i
extenditur. —
et nocte done

1 NVMQV
AD VITAM FV
castitate duro
niendi co
propterea, qu
ergo huius
consuetudine
nemo homin
non aliquid
sibi attende
dimittit uit
clementia e
in otio dux
omnium fa
hic seuerus

2 per
curent α |
Westerh.: p
10 sic] ita
tolerandos W
tudine W.:
de se (ante
corr. Zeune
dū) α, corr.
ut tam α |
laudaretur

'hodie qui in luxuria uiuunt, quemadmodum correcti, licet perditis malis moribus, diligenter res suas administrabunt?' purgauit istud similiter etiam consuetudine a proprio more senectutis, quod haec aetas magis hoc uitium habeat, quod diligentius faciat homines res suas curare: ergo etiam illos 5

839 aetas acuet. — **53** EXPORGE FRONTEM in rugas enim contrahitur per iracundiam, cum laetitia fuerit, porrigitur et 841 extenditur. — **55** DE NOCTE CENSEO tantummodo hoc ago, ut nocte dones, dummodo hodie praebeas hilaritatem.

4.

855 **1** NVMQVAM HIC QVISQVAM TAM BENE SVBDVCTA RATIONE 10 AD VITAM FVIT Demea cum animaduertisset mores suos castitate duos, integritate <in>tolerandos laudem non mereri, uiuendi consuetudine mutata hoc doctius facere dicit se propterea, quoniam haec apud homines consuetudo est. est ergo huius scaenae qualitas an iuste faciat, quod mutet 15 consuetudinem. sumptis autem consuetudinis rationibus, quod nemo hominum ita subducta ratione et collecta uixit, ut non aliquid aut sua re aut aetate muneretur, dicit nunc sibi attendere, siquidem in senectute iam decurso spatio dimittit uitam praeteritam propterea, quia nihil melius 20 clementia et facilitate esse cognouit, quippe cum frater in otio duxerit uitam, in conuiuuiis, ab omnibus laudetur, omnium famam iustam honestatemque mereatur, contra hic seuerus, tristis, agrestis, parcus, truculentus et tenax

2 perditus α | res suas diligenter α || 5 <ut> res suas curent α | etiam *om.* *G* | <quod> illos *codd.* || 6 contrahitur *Westerh.*: porrigitur *codd.*: colligitur *Schoell* || 8 ago hoc *G* || 10 HIC] ita *Ter.* (*om.* TAM) || 11 <enim> cum *G* || 12 castitati α | intolerandos *Westerh.* | mereri *Westerh.*: -retur *codd.* || 13 consuetudine *W.*: -do (sed con- *G*) *codd.* | hoc] nunc? | dicit se *Schoell*: de se (*ante* facere α) *codd.* || 16 consuetudinibus rationis *codd.*, *corr.* *Zeune* || 18 dicit *W.*: licet *codd.* || 19 actendat *G*, utend (*=* dit) α , *corr.* *W.* | iam *Westerh.*: tam *codd.* || 20 uitam] ut eua *G*, ut tam α | praeterita *codd.* || 22 dixerit α | ab omnibus *om.* *G* | laudaretur *codd.*, *corr.* *Zeune* || 24 <cum> hic *G* | parcus <et> *G*

- esse dicatur, laborem susceperit, ut uxorem duceret, educauerit liberos, laborauerit primum, ut patrimonium quaereret, aetatem triuerit. efficitur quasi duplex uita, et comparatio ita, ut laudetur una, uituperetur altera, et hoc non tantum ex uero sed ex iudicio populi. est ergo quasi 5
 per thesin ista propositio, quatenam mala condicio uitae sit, utrum quae ex iudicio populari mala sit <an> illa quae ignoscit et labitur, ut merito hic et iuste consuetudinem uitae uoluerit immutare. — **23** AGE NVNC IAM EXPERIAMVR PORRO CONTRA HAEC ETIAM QUID EGO POSSIM 10
 nunc iam confirmat consilium, an possit implere uoluntatem. — **25** MAGNI PENDI POSTVLO diligi et amari. —
879 **26** NON POSTERIORES FERAM HOC EST: non posterior habebor. — **27** DEERIT ID MEA NIHL REFERT sedulo patrimonium quaeram, unde producam uitam. 15

(5.)

- 884** **3** IAM NVNC <HAEC> TRIA ADDIDI PRAETER NATVRAM expressit mores, non uoluntates, et expressit sic bonitatem, quando et quid dixerit memorat et de se quid dixerit indicat. —
887 **6** ATQVI SYRE HOC VERVM EST memor personae suae laborat fidem facere, ut credi possit quam bonus sit. 20

6.

- 894** **6** <CVI DOMINVS CVRAE EST ITA VTI> TIBI SENSI GETA ex operibus, ut tibi cura sit, sensi: domino enim est opti-

1 suscipit *codd.*, *corr. Westerh.* | educauerit] dotauerit α || 3 terreret *codd.* (*propter* quaereret) || 4 <fit> ita? || 5 ex uero sed *G*, ex uos & *P*, ex uobis *V* | quasi *om. G* || 6 tesin *codd.* | quoniam *G*, quae α, *corr. W.* | condicio *W.*: iudicio (*om. V*, uite *add. G*) *codd.* || 7 utrumque *codd.* | malo α | an *add. W.* || 11 nunc iam *bis codd.* | confirmato α | an *G*, ytā *P*, *om. V* || 13 habebor *Westerh.*: haberi *codd.* || 14 sedulo *W.*: sed do *codd.* || 15 productam α || 16 IAM NVNC] *nova scaena non incipit in codd.* | addidi (-dit α) <et> *codd.* || 17 uoluntatem? | et *W.*: sed *codd.* | expressit sic] expressisse α || 18 dixit *I. α* | indicat *Westerh.*: iud-
codd. || 21 CVI — VTI *add. W.* || 22 cura sit] curasse α

- 896 mus seruus, cui curae dominus est. — **8** AFFABILIS hoc est benignus, qui obtemperare ob bonitatem possit. —
 898 **10** PAVLATIM PLEBEM PRIMVLVM FACIO MEAM praestando paulatim multitudinem mihi cogo fautorem.

7.

- 899 **1** OCCIDVNT ME QVIDEM DVM NIMIS SANCTAS NVPTIAS **5**
 STVDENT FACERE erat moris, uti, cum nuptiae agerentur, simphonia canerent. uerum adulescens cupidus nuptiarum festinat, ut uolens ducere uxorem contemnat illam religionem in nuptiis. — **4** TVVS HERCLE VERO ET ANIMO ET NATVRA PATER quoniam animo pater Micio uidebatur, qui **10** adoptauerat, hic utrumque sibi uindicauit 'et animo et natura'. — **7** TIBICINAS ET HYMENAEVM est autem haec **15**
 911 uox, quae in nuptiis dicebatur. — **13** IAM LEPIDVS VOCOR miratus senex sibi lepidi nomen imponi et ex natura se inridens, quod iusserat, ut maceria dirueretur, secum loqui-
 912 tur **14** FRATRIS AEDES FIENT PERVIAE. sed rursus redit ad
 913 laudem sibi dictam **15** QUID MEA EGO LEPIDVS INEO GRA-
 914 TIAM. — **16** IUBE NVNCIAM DINVMERET ILLE BABYLO VIGINTI MINAS Babylo ni milites stulti dicebantur. alii intel-
 ligunt Babylo nes diuites esse. et hic sensus ille est: ut **20**
 Micio Babylo sit, qui uiginti minas dederit pro meretrice, quae rapta est, ego nunc iam lepidus uocor; Micio licet uiginti minas dederit, hoc tamen nomen <non> accepit,
 923 ego sine sumptu laudor. — **25** SIC SOLEO hic mentitur, <cum> consuetudinem sibi praestandi dicit. 25

2 qui] et α | optemperari α | ob] propter α | benignitatem posset G || 4 mihi Zeune: me (ante multit-α) codd. || 5 OCCIDVNT] in G nova scaena non incipit || 6 erant mores codd., corr. Schopen || simphonie G, uti <simphonia> α || 10 Micio] mihi α, om. G || 12 haec post 13 dicebatur α || 14 et ex W.: et α, ex G | se inridens quod W.: in se rediens quo codd. (in et i ol. sser.) || 18 iam nunc iube G | babil- (sic semper) codd. || 20 <ergo> ut α || 21 dedit α || 20 ego Westerh.: ergo codd. || 23 nomen post accepit α, om. G | non add. Zeune || 25 cum add. Zeune

8.

- 924 **1** IVBET FRATER VBI IS EST haec scaena deliberantis personam habet: deliberat namque Micio, an prouecta aetate ducat uxorem. ac primum uidet dirui maceriam: quaerit causas: responsio est 'iubet frater'. quamquam quidam intelligunt ipsum Micionem dicere, ut quasi, cum audisset 5
 925 quis iussisset, rursus interroget 'iubet frater?' — **2** ET ALIIS
 926 OMNIBVS hic initium persuasionis est: nam subiungit **3** QVAM MAXIME VNAM FACERE NOS HANC FAMILIAM COLERE <ADIVVARE> ADIVNGERE, quod utique pertinet ad matrem puellae,
 929 uti Micio ducat uxorem. huic narratio supponitur **6** PRIMVM 10
 930 HVIVS VXORIS EST MATER. laudatur persona **7** PROBA ET MODESTA. † ergo ne persuasionem eius filius ille teneret ac pater
 931 suum repeteret, adiecit illud NATV GRANDIOR ... **8** PARERE
 932 HAEC IAM PER ANNOS NON POTEST. hic ab honesto **9** NEC QVI EAM RESPICIAT QVISQVAM EST SOLA EST. deinde persua- 15
 933 sio est ab eo <quod> deceat et a uoluntate **10** HANC TE AEQVVM EST DVCERE. — ET TE OPERAM VT FIAT DARE hoc <ad>
 934 adulescentem, ut et ipse patrem cogat. — **11** SI TV SIS HOMO HIC FACIAT si etiam accedas ad id quod cupio, continuo
 936 consentiat pater. — **13** FIERI ALITER NON POTEST pars 20
 938 utique deliberatiuae, an necesse sit. — **15** EGO NOVVS MARITVS repugnatio: ab inhonesto argumentum ponitur, an
 944 turpe sit uxorem ducere et iam anum ducere. — **21** ETSI HOC MIHI INEPTVM ET ABSVRDVM hic affectu, quo cogebatur,

2 namque] enim α || 3 <et> quaerit G || 6 iussisset $W.$: iussit sed *codd.* | interroget $W.$: intelligit (-gi V) *codd.* || 7 est persuasionis α || 8 nos unam familiam facere (*om. hanc*) G || 11 laudabitur G || 12 ergo ne (*om. \alpha*) persuasionem eius (-ne ei α) ... ac pater suam (suam p- α) repetet (P , -tens G , resumeret V)] *coni.* ne uero persuasione Micionis filius illius (*i. e. Aeschinus*) timeret, ne pater (*i. e. Micio*) suam rem peteret; *cf. Don.* || 15 persuasio est *Schoell.*: -one *codd.* || 16 ab ea (*ante pers-*) α , *om. \beta* | quod deceat et a $W.$ (*cf. Hec. IV 2, 1*): de ea tua β , tu α | uoluptatem α || 17 ad *add. W.* || 18 ipsum α || 19 cedas α || 20 consentiet G || 21 deliberatiuae $W.$: -ua $\tilde{e}$ *codd.* || 22 repugno α || 24 *ET om. \alpha* | affectu <est> quod α ; effectum est ut (cogatur respondere) *Westerh.*

respondet
 GNATVS D
 exprimer
 gioni ager
 nam prim
 sit mulier
 adiungit 2
 an fieri p
 PAVLVVM
 eius cui
 quia ad r
 celatur 3
 interficio,

rursus al
 Syrum es
 quam m
 puero an
 bene pra
 illud, qu
 quod con
 quod han
 VLT FIE
 tat seru
 seruum':
 munus:
 Syri liber

2 ut
 sit Schop
 ad a | sit
 consulit ?
 seruo *codd.*
Westerh.
 G, et hic
 emerit (s
 icit *add.*
 autē α , u

- 947 respondet se uxorem ducturum. — **24** HEGIO EST HIS COGNATVS Demea ut mutatis moribus bonitatem suam possit exprimere, multis multa donare efficit: nam cogit, ut Hegioni ager donetur. et hic quasi deliberantis est species: nam primo ab honesto 'cui donatur?' ei, qui proximus sit mulieribus, qui nobis sit affinis, qui pauper sit: quod
- 948 adiungit **25** BENE NOS ALIQUID FACERE ILLI DECET. deinde
- 949 an fieri possit, an magnum sit: **26** EST inquit AGELLI . . PAVLVLM QVOD LOCITAS FORAS. deinde †consedet a dictis eius cui persuadetur, quod uitium commune est senibus, 10 quia ad rem in senecta attentis sibi sunt. ab inhonesto hoc
- 958 celatur **35** SVO SIBI GLADIO HVNC IVGVLO ipsum suo gladio interficio, quia ipse hoc dixit, unde nunc uincitur.

(9.)

- rursus aliud praestaturus <est> munus seruo, quod uult Syrum esse liberum. implentur deliberatiuae partes, quam 15 quam meriti sui partes ipse seruus exequitur, quod a puero ambos sedulo curauerit, docuerit, monuerit, quod bene praeceperit. huic rei per irrisionem adiungitur etiam illud, quod obsonauerit cum fide, quod adduxerit scortum, quod conuiuium prauauerit et — id quod rem firmauerit — 20
- 969 quod hanc psaltriam hodie nunc emerit. — **12** DENIQVE HIC VULT FIERI ne uideretur heredi inuidere, quod manu mittat seruum, <adiecit> 'denique uult filius fieri liberum seruum': qua re confirmata liber efficitur. adiungitur aliud munus: uult enim congeminare de beniuolentia, ut et uxor 25 Syri libera fiat. merito illud adiungitur, quod prima mam-

2 ut *om.* α || 4 detur *G* || 5 ei *W.*: etiam *codd.* || 6 nobis sit *Schopen*: nobilis id *codd.* || 7 deinde <inquit> *codd.* || 8 an 2.] ad α | sit] hic *G* || 9 foris α | consedet] consuadet *Schoell*; an consulit ? || 11 qui α | sint α || 14 est *add. W.* | <parmenoni> seruo *codd.* | quod — liberum *post partes codd., transp. W. (duce Westerh.)* || 16 meritis partes suas se *codd., corr. W.* || 20 ex id *G*, et hic *V* | rem firm- *W.*: confirm- α, firm- *G* || 21 nunc] hic ? | emerit <sed (s̄ *P*, sunt *V*)> *codd.* || 22 mittat *P*², -it *rell.* || 23 adiecit *add. W.* || 25 De<mea> beniuolentia<m> *Westerh.* | ut et] autē α, ut *G* || 26 primum (*om. mammam*) α

- mam dedit nato puero, ut iam quasi nepotis gratia illa accipiat libertatem. adiungitur 'argentum a me accipito', quod quasi beatus propter nepotem etiam ipse illam liberam faciat. — **22** SI . . . TV TVVM OFFICIVM FACIES tunc omnia recte gesta uidebuntur, si officium tuum compleas 5
 et huic aliquid dones, ne iniqua libertas sit <aut> in pau-
 981 pertate sit ille qui manu missus est. — **24** ISTOC VILIVS sine <istoc: timet> enim, ut istuc reddat. ut Plautus in Curculione (*II 1, 28*) 'uenire poteris intestinis uilius', hoc
 984 est absque intestinis. — **27** QUID ISTVC QVAE RES TAM 10
 REPENTE MORES MUTAVIT TVOS quaeritur causa, cur subito
 985 consuetudinem mutauerit Demea. — **28** QVOD PROLVVIVM <proluuium> dicitur ultra naturalem mensuram alicuius
 986 rei abundantia. — **29** VT ID OSTENDEREM NUNC iam ad declarationem u<en>it sententiae, quod non recta uita est 15
 ea quae ex bonitate et clementia largiendo laudem quaerit, sed illa melior est, quae peccata reprehendit et non par-
 990 cit criminibus et integritatem ubique custodit. — **33** QVIA NON IUSTA INIUSTA PRORSVS OMNIA EXSEQVAR nunc autem ob haec omnia uobis uita mea inuisa est, quia non aequa- 20
 994 liter et iusta et iniusta persequar. — **37** ET OBSECVNDARE IN LOCO ut oportuit, iudicis sententiam declarauit. tum adiecit 'in loco', uti diuersa quae faciat reprehendens per genus etiam in loco obsecundet et foueat, quemadmodum hic conuersatione mollior uisus est Demea, qui durus antea 25
 uidebatur, et Micio parum probabilis, qui uidebatur tenere bonitatem. denique <con>sensus ab omnibus commodatus

1 ut iam *W.*: etiam *codd.* | quasi <iam> α || 2 accipito a me α || 3 beatius α | illam *W.*: ut *codd.*; istam *Schoell* || 4 tv — 8 enim *om. G* || 6 aut *add. W.* || 8 istoc timet *add. W.* | <ne> redeat *codd.* || 9 uilius] uehas *codd.* || 11 causa cur] cur suos α || 12 pluuium *G*, propluuium *P¹V* || 13 proluuium *add. W.* || 15 uenit sententiae *Schoell* (*duce Zeunio*): uitae sententiam *codd.* (*ae ol. sscr.*) || 17 est *om. \alpha* | et] † *G*, *om. \alpha* || 18 integritate ullaque custodit sed (custos δs α) *codd.*, *corr. W.* || 20 ob *Zeune*: in *codd.* || 22 indices α | sententia *G* | tum *Zeune*: cum *G*, dum α || 23 per genus] porrigens α (*unde corrigens Westerh.*) || 24 foueat] iuuat *G*; iuuet? || 26 et] ita *Zeune* || 27 consensus *W.*

995 uidetur esse rectori **38** TIBI PATER PERMITTIMVS TV SCIS
 997 QVID OPVS FACTO SIT. — **40** IN ISTA FINEM FACIAT optime
 monuit, ut et ueniam tribueret praeterito delicto et iam
 de futuro terrere uideretur, ut in ista meretrice finem
 luxuriandi faciat. denique ita laudatus est ISTVD RECTE ⁵
 quod et ueniam tribuisti et admonuisti, ne peccet amplius,
 istuc recte. uidetur tamen quasi quaedam <in> omissione
 praeteritorum esse reprehensio, ut cetera illa quae per-
 suaserat recta non esse uideantur, uel in manu misso
 Syro uel in libertate data mulieri uel in munere Hegioni ¹⁰
 tradito uel in suasionem, ut ipse uxorem duceret, ut hoc
 consilium, quod nunc dictum est 'in ista finem faciat',
 solum Micio laudasse uideatur, cum dixit 'istuc recte',
 tamquam 'superiora non recte'.

1 esse *om. G* | promittimus *codd.* || 3 et 2.] haec α || 4 in
 ista] his α | meretrici α || 6 quod — recte *om. G* || 7 in omis-
 sione *W.*: amissione *codd.* || 13 cum *om. \alpha* || 14 superiora] sua α